

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร (Information-Based Society) และสังคมที่มีความรู้เป็นพื้นฐาน (Knowledge-Based Society) ด้วยเหตุนี้สารสนเทศจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการแข่งขันในโลกปัจจุบันและในอนาคตคงจะหนีไม่พ้นเรื่องการแสวงหาสารสนเทศที่แม่นยำและรวดเร็วเพราะผู้ที่มีข้อมูลอยู่ในมือคือผู้ที่ได้เปรียบหรือผู้ที่มีอำนาจ (Information is Power) จากการที่สารสนเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกิดการทะลักทลายของสารสนเทศขึ้น (Information Explosion) จึงเป็นที่มาของคำว่าสารสนเทศศาสตร์ (Information Science) ซึ่งปรากฏอย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี ค.ศ.1958 และได้มีการจัดตั้งสถาบันนักสารสนเทศ (The Institute of Information Scientists -IIS) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์สารสนเทศในการวิจัย

สารสนเทศศาสตร์เกิดจากความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสารสนเทศของผู้ใช้ซึ่งแกนหลักของสารสนเทศศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ใช้ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ โดยผ่านกระบวนการจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศ ก่อนที่สารสนเทศศาสตร์จะเกิดขึ้นนั้น ได้เกิดความพยายามที่จะจัดทำเครื่องมือในการเข้าถึงสารสนเทศ โดยพัฒนาการย้อนหลังไปหลายศตวรรษเริ่มจากบรรณารักษศาสตร์ (Library Science) ซึ่งมีวัฒนธรรมอย่างยาวนานสืบเนื่องมากกว่า 5 พันปีแล้วตั้งแต่การเขียนรายการหนังสือ (Catalog) ลงในแผ่นหนัง จนกระทั่งมีการทำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสืบค้นสารสนเทศในปี ค.ศ. 1960 พัฒนาการของสารสนเทศศาสตร์ปรากฏอย่างเด่นชัดจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำทางด้านสารสนเทศศาสตร์ตั้งแต่เริ่มต้น (จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, 2541, หน้า 62-63)

สำหรับประเทศไทยพัฒนาการของบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2498 ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยความร่วมมือของมูลนิธิฟูลไบรท์มีการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นครั้งแรกในระดับอนุปริญญา เรียกว่าวิชาการจัด

ห้องสมุด ต่อมาพลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ประทานชื่อให้ใหม่ว่า "วิชาบรรณารักษศาสตร์" ในปี 2502 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการบรรจุวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเลือกแขนงหนึ่งของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3-4 และขยายเปิดปริญญาโท ในปี 2507 (ชุตินา สัจจามันท์, 2544, หน้า 1-15)

ในช่วงหลัง พ.ศ. 2530 เริ่มมีการปรับปรุงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์เป็นและมีการเปลี่ยนแปลงชื่อหลักสูตรหลายชื่อ เช่น "บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์" "บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์" และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อรองรับและตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลาดงานและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เปลี่ยนไปโดยสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยทั้งหลักสูตรที่มีคำว่าบรรณารักษศาสตร์ และไม่มีคำว่าบรรณารักษศาสตร์แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ หลักสูตรระดับอนุปริญญา และหลักสูตรระดับปริญญาตรี หลักสูตรอนุปริญญา 2 ปี หลักสูตรปริญญาตรี หลักสูตรปริญญาโท และหลักสูตรระดับปริญญาเอก ทั้งนี้หลักสูตรระดับอนุปริญญา และหลักสูตรหลักสูตรอนุปริญญา 2 ปี เปิดสอนในสถาบันราชภัฏ หลักสูตรระดับปริญญาตรี เปิดสอนในสถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนหลักสูตรปริญญาโทเปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในส่วนของการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกนั้น เริ่มดำเนินการครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2545 มีการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาเอกในรูปแบบการศึกษาทางไกล โดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศระหว่างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยชาร์ล สจวร์ต ประเทศ ออสเตรเลีย (Charles Sturt University, Australia) เปิดสอนหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ นอกจากนี้ในปี 2546 มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรในระดับปริญญาเอกเช่นกัน

การเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้กับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยให้ผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนมาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนอีกทั้งจากการที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้รูปแบบและวิธีจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถาบันการศึกษาที่ผลิตบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มี

คุณภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลให้หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ คือมีการผสมผสานทั้งวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และเป็นศาสตร์สากลที่มีการเปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นชาติแรกที่มีการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จากนั้นได้พยายามพัฒนาให้แพร่หลายไปยังประเทศอื่น ๆ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น จัดหลักสูตร เป็นอาจารย์ช่วยสอน ให้ทุนฝึกอบรมครูงาน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงพัฒนาและผลิตบุคลากรวิชาชีพนี้ให้มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ฉะนั้นโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ที่เปิดสอนส่วนใหญ่ทั้งในประเทศไทยและของต่างประเทศจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (ชุตติมา สัจจามันท์, 2544, หน้า 2)

ดังนั้นผู้เรียนในสาขานี้จึงต้องศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาหลักที่นิยมใช้กันทั่วโลกทั้งนี้ตำราวิชาการดังกล่าวที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้ามักมีคำศัพท์เฉพาะเป็นภาษาอังกฤษจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดระบบห้องสมุดไปจนถึงการพัฒนาและการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งปัจจัยหนึ่งที่จะพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณภาพได้นั้น ประกอบด้วย ผู้สอน นิสิต นักศึกษา สารสนเทศ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะให้เรียนรู้ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2543, หน้า 107- 110) นอกจากนั้นบัณฑิต จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจความหมายของศัพท์ในสาขาวิชาที่ศึกษา เพราะจะช่วยให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (จารุวรรณ สินธุโสภณ, 2528, หน้า 1-5) โดยเฉพาะการรู้ศัพท์เฉพาะวิชา (Technical Term) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะคำศัพท์คือ แกนและโครงสร้างวิชาการเฉพาะวิชา ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าวิชานั้น ๆ ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง และช่วยให้ทำความเข้าใจกับคำศัพท์แปลก ๆ บางคำที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ จากบทความและข่าวสารที่ตีพิมพ์ในหนังสือ นิตยสารและวารสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้ดียิ่งขึ้น (ครรชิต มัลลียงค์, 2538, หน้า 66) คำศัพท์เหล่านี้จะจัดกระจายอยู่ตามแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้ และการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัย จึงเห็นสมควรที่จะสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ เพื่อช่วยให้อาจารย์ผู้สอน นักวิจัย นิสิต นักศึกษา

บรรณารักษ์ นักสารสนเทศและผู้สนใจ สามารถค้นคว้าและเข้าถึงคำศัพท์และคำนิยามศัพท์ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

ในด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฐานข้อมูลได้มีผู้วิจัยไว้หลายเรื่อง อาทิเช่น รัชนิกร จำปาเทศ (2533, หน้า 94) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลนิยามศัพท์วิชาการด้านการเกษตรที่ใช้ในหลักสูตรประเภทวิชาเกษตรกรรม ระดับอาชีวศึกษาซึ่งฐานข้อมูลสามารถตอบสนองต่อการศึกษาศาขเกษตรกรรมได้ดี นอกจากนี้ วรวิทย์ สุนทรพันธ์ (2536, บทคัดย่อ) ศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารการก่อสร้างซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศอย่างหนึ่งที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุเพื่อการบริหารการก่อสร้างและเป็นฐานข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหารายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุก่อสร้าง ตำแหน่งที่ต้องใช้งานวัสดุและอื่น ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น กาญจนา เจริญมาก (2541, หน้า 2) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลงานสารบรรณเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับระบบงานสารบรรณที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีการจัดแบ่งเอกสารเป็นหมวดหมู่ เพื่อมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2541, หน้า 1-3) ได้สร้างฐานข้อมูลคำศัพท์ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการบริการสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งคำศัพท์ส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาอังกฤษ

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์นี้ขึ้น ซึ่งจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบว่ามีการพัฒนาฐานข้อมูลในสาขานี้ ทั้งนี้เพื่อรวบรวมคำศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่กระจัดกระจายอยู่ตามแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ เช่น สารานุกรม หนังสือรวบรวมคำศัพท์ คำอภิธานศัพท์ทั้งของไทยและต่างประเทศ ศัพท์คอมพิวเตอร์ของราชบัณฑิตยสถาน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน และเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า ซึ่งการพัฒนาครั้งนี้จะได้แหล่งสารสนเทศด้านคำศัพท์วิชาการและนิยามศัพท์ในสาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการซึ่งเป็นอาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ตลอดจนบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ และบุคคลที่สนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมคำศัพท์วิชาการและคำนิยามศัพท์ในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่กระจัดกระจายอยู่ในบทความวารสาร หนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูล
2. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
3. เพื่อทดสอบและประเมินฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบฐานข้อมูลคำศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นการพัฒนาเพื่อให้แหล่งสารสนเทศประเภทฐานข้อมูลให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษา บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ และบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สามารถเข้าถึงสารสนเทศด้านคำศัพท์และนิยามศัพท์เฉพาะสาขาวิชา โดยรวบรวมจากบทความวารสาร หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาพัฒนาในรูปแบบฐานข้อมูลให้สามารถสืบค้นได้โดยสะดวก และ รวดเร็ว โดยศึกษารวบรวมคำศัพท์วิชาการที่มีอยู่ในปัจจุบันโดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมคำศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบันโดยใช้กรอบแนวคิดตามกระบวนการทำงานของบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษาในการพัฒนาฐานข้อมูล

แหล่งข้อมูล	รายการคำศัพท์และคำนิยามศัพท์
1. สารานุกรม หนังสือรวบรวมคำศัพท์ คำอธิบายศัพท์ทั้งของไทยและต่างประเทศ เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เผยแพร่คำศัพท์วิชาการ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และคำศัพท์วิชาการสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 2. คู่มือสำหรับการกำหนดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง 2.1 ศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์โดย อัมพร ทีชะระ 2.2 วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ โดย จารุวรรณ สินธุโสภณ 2.3 ศัพท์คอมพิวเตอร์ของราชบัณฑิตย-สถาน 2.4 คู่มืออธิบายศัพท์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตมัลติมีเดีย ของ รศ.ดร. กิดานันท์ มลิทอง 2.5 คู่มือคำศัพท์ Online Dictionary of Library and Information Science ของ Joan M.Reitz	ข้อมูลรายการคำศัพท์ประกอบด้วย 1. เลขทะเบียนคำศัพท์ 2. รหัสแหล่งที่มา 3. ชื่อหนังสือ/วารสาร/URL 4. ชื่อผู้นิยามศัพท์ 5. ชื่อบทความ 6. ปีที่ 7. ฉบับที่ 8. เลขหน้า 9. สถานที่พิมพ์ 10. สำนักพิมพ์ 11. ปีพิมพ์ของหนังสือ/วารสาร/URL 12. คำนิยามศัพท์

2. ศึกษาวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาข บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยการศึกษาหลักการ ทฤษฎี ความรู้ และรูปแบบ ฐานข้อมูลอื่น ๆ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาฐานข้อมูล โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอกเซล 2000 เป็นโปรแกรมหลักในการพัฒนา ซึ่งฐานข้อมูลที่พัฒนามีลักษณะดังนี้

2.1 สามารถรวบรวมข้อมูลคำศัพท์และคำนิยามศัพท์วิชาการจากหนังสือ วารสาร และเว็บไซต์ได้มากกว่า 1,000 รายการ

2.2 การสืบค้นคำศัพท์ สามารถสืบค้นได้ 2 รูปแบบ คือ การสืบค้นแบบง่าย (Simple Search) และการสืบค้นซับซ้อน (Advanced Search) ซึ่งผู้ใช้สามารถกำหนดคำค้น และเลือกวิธีการสืบค้นได้ตามต้องการ

2.3 ผู้ดูแลระบบสามารถบันทึก แก้ไข ลบรายการคำศัพท์ คำนิยามศัพท์ ผู้นิยามศัพท์แหล่งที่มาของคำศัพท์ได้

2.4 สามารถแสดงรายการคำศัพท์ คำนิยามศัพท์ ผู้นิยามศัพท์ และรายการแหล่งที่มาตามที่ใช้ระบุได้

2.5 ผู้ดูแลระบบสามารถกำหนดสิทธิการใช้งานข้อมูลได้ 2 กลุ่มผู้ใช้ คือ ผู้สืบค้นฐานข้อมูล (Login: User) และผู้จัดการฐานข้อมูล (Login: Admin)

2.6 มีการใช้งานในลักษณะปุ่มคำสั่งที่ปรากฏบนหน้าจอหรือเรียกอีกอย่างว่าสวิตช์บอร์ด (Switchboard) ซึ่งปุ่มคำสั่ง และเมนูคำสั่งต่าง ๆ สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลได้ง่าย ทำให้สะดวกและง่ายต่อการใช้งาน

2.7 การแสดงผลการจัดเก็บและการสืบค้นฐานข้อมูล สามารถแสดงผลรายละเอียดทางบรรณานุกรมการสืบค้นของคำศัพท์ทางหน้าจอ และเครื่องพิมพ์

2.8 ฐานข้อมูลมีคำอธิบายช่วยเหลือ (Help) และคำเตือนหรือแสดงความผิดพลาดในการใช้งาน (Error Message) เพื่อแจ้งให้ผู้ใช้ทราบในการใช้งานหัวข้อต่าง ๆ

3. ทดสอบและประเมินการใช้งานฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จากกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาจำนวน 12 คน และนักศึกษาระดับปริญญาโทแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 4 คน และบรรณารักษ์สำนักหอสมุดบูรพา จำนวน 11 คน บรรณารักษ์สำนักบรรณสารสนเทศ จำนวน 7 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดของการศึกษาในการทดสอบและประเมินฐานข้อมูล

ผู้ทดสอบและประเมิน	หัวข้อการทดสอบและประเมิน
1. นิสิต นักศึกษา จำนวน 16 คน ประกอบด้วย 1.1 นิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาโทสาขา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 12 คน 1.2 นิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาโทสาขา สารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 4 คน 2. บรรณารักษ์ จำนวน 18 คน ประกอบด้วย 2.1 บรรณารักษ์สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย บูรพา จำนวน 11 คน 2.2 บรรณารักษ์ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจำนวน 7 คน	1. การเข้าสู่ฐานข้อมูล 1.1 ลำดับการเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลนียาม คำศัพท์ 2. ส่วนของเนื้อหาคำศัพท์/นียามศัพท์ 2.1 ความถูกต้องของคำศัพท์และนียามศัพท์ 2.2 ความสมบูรณ์ของคำศัพท์และนียามศัพท์ 2.3 รูปแบบการนำเสนอคำศัพท์และนียามศัพท์ 2.4 การจัดเรียงลำดับเนื้อหาคำศัพท์ 3. การสืบค้นข้อมูล 2.1 วิธีการสืบค้นข้อมูลสะดวกต่อการใช้งาน 2.2 รูปแบบการสืบค้นทั้งแบบง่ายและขั้นสูง 2.3 ความถูกต้องของผลการสืบค้น 2.4 จำนวนรายการที่สืบค้นตรงต่อความ ต้องการ 2.5 ความรวดเร็วของการสืบค้น 4. การติดต่อกับผู้ใช้ 4.1 ระบบความช่วยเหลือบนหน้าจอ 4.2 คำอธิบายการใช้ฐานข้อมูล (Help) 4.3 คู่มือการใช้ฐานข้อมูล 4.4 การกำหนดกลุ่มผู้ใช้งาน 4.5 การจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ บนหน้าจอ 4.6 ปุ่มคำสั่งต่าง ๆ บนหน้าจอ 4.7 การเชื่อมโยงของฐานข้อมูล 5. ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผู้ทดสอบและประเมิน	หัวข้อการทดสอบและประเมิน
	6. นำเสนอรูปแบบข้อมูลนิยามคำศัพท์สาขา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้ ตามความต้องการ 7. ความพึงพอใจต่อน้หาด้านนิยามศัพท์โดย ทั่วไป 8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

มีแหล่งสารสนเทศประเภทฐานข้อมูลที่รวบรวมคำศัพท์วิชาการและนิยามคำศัพท์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นอาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ตลอดจนบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นิยามคำศัพท์วิชาการสาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หมายถึง คำอธิบายความหมายของคำศัพท์สาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ซึ่งเป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่แปลความหมายเป็นภาษาไทย โดยรวบรวมจากสารานุกรม หนังสือรวบรวมคำศัพท์ทั้งของไทยและต่างประเทศ เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เผยแพร่คำศัพท์วิชาการสาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และคำศัพท์วิชาการสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คู่มือสำหรับการกำหนดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ศัพท์วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ของ รศ.อัมพร ทีชะระ วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ ของ รศ.จารุวรรณ สินธุโสภณ ศัพท์คอมพิวเตอร์ของราชบัณฑิตยสถาน คู่มืออธิบายศัพท์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตมัลติมีเดีย ของ รศ.ดร. กิดานันท์ มลิทอง และ

พจนานุกรมคำศัพท์สาขাবรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (Online Dictionary of Library and Information Science) ของเรทซ์ (Reitz, 2003)

2. **ฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์** หมายถึง การรวบรวมเพิ่มข้อมูลคำนิยามศัพท์วิชาการสาขাবรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์หลาย ๆ แห่งที่มีความสัมพันธ์กัน โดยกำหนดรูปแบบการจัดเก็บอย่างมีระบบในรูปแบบฐานข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งฐานข้อมูลนี้ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เป็นทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คำอธิบายความหมายเป็นภาษาไทย ผู้นิยามศัพท์ และแหล่งที่มา

3. **การทดสอบและประเมินฐานข้อมูล** หมายถึง การตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์วิชาการสาขাবรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อหาข้อผิดพลาดของฐานข้อมูล เมื่อทราบข้อผิดพลาดจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง โดยทดสอบและประเมินฐานข้อมูลในด้านการเข้าสู่ฐานข้อมูล การสืบค้น การติดต่อกับผู้ใช้ ลักษณะของฐานข้อมูล ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล รูปแบบการนำเสนอคำศัพท์ และคำนิยามศัพท์สาขাবรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

4. **การพัฒนาระบบฐานข้อมูล** หมายถึง การพัฒนาขั้นตอนและองค์ประกอบต่าง ๆ ของฐานข้อมูลให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดรูปแบบของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) การรวบรวมนิยามศัพท์จากบทความวารสาร หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) การสำรวจ (Survey) ความต้องการฐานข้อมูลนิยามคำศัพท์สาขাবรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยการสัมภาษณ์ 3) การวิเคราะห์ (Analysis) ความเป็นไปได้ของข้อมูลคำศัพท์และคำนิยามศัพท์รูปแบบของฐานข้อมูล 4) การออกแบบ (Design)ฐานข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างรูปแบบฐานข้อมูล 5) การเขียนโปรแกรม (Programing) เป็นการพัฒนาโปรแกรมตามกระบวนการศึกษาขั้นต้น 6) การนำเข้าข้อมูล (Input) คือการบันทึกข้อมูลคำศัพท์และคำนิยามศัพท์ต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล 7) กระบวนการ (Process) ดำเนินการตามขั้นตอนของระบบฐานข้อมูล 8) ผลการดำเนินการ (Output) คือผลที่ได้รับเมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว 9) การประเมินความพึงพอใจ (Evaluation) ของผู้ให้บริการ และ 10) การปรับปรุงแก้ไข (Improve) คือการปรับปรุงฐานข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ให้มากยิ่งขึ้น